

„FÉLJÉTEK AZ ISTENT, ÉS NÉKI ADJATOK DICSŐSÉGET!” (Jel. 14:7) SOLI DEO GLORIA!

RADOSTYÁNI SION

A RADOSTYÁNI EGYHÁZ LAPJA * X. ÉVFOLYAM 2. SZÁM * 2002. DECEMBER * SZERKESZTI: VÁRADY ZSOLT

A TARTALOMBÓL: Levél az olvasóhoz * Igehirdetés * Radostyáni emlék * A kő kiált
A karácsony * Futás * A radostyáni Hangya Szövetkezet és temetőnk hetven évvel ezelőtt
* Mivel jön a Mikulás? *

* Fehér Karácsony * Konfirmáltak 2002-ben * Tanulmány * Hírek, hirdetések *

*ISTENTŐL MEGÁLDOTT KARÁCSONYT KÍVÁ-
NUNK OLVASÓINKNAK!*

Áldott karácsonyt!

(Fotó: Várady Zsolt)

Sziporkázó fehérség – templomunk téli díszben

*Ez nap nekünk dicséretes nap,
Bizony vígasságnak napja,
És idvességnek bizodalma,
Mert született ez nap nekünk
Mi váltságunkra*

*A Krisztus Jézus, Istennek Fia.
Áronnak vesszeje megvirágozék,
Tiszta szűztől gyermek születék,
Mennyei királyul nekünk adaték,
Krisztus Jézusnak nevezteték.*

Levél az Olvasónak

Az esztendő kereke ismét decemberre fordult. S hogy röpül az idő. Már tizedik advent, amit közöttetek, Veletek tölthetek, kedves Híveim. Sokra haladtunk együtt, de nem szabad tétován megállni, mert elmegy mellettünk a világ. Van tennivalónk, ezért vagyunk még itt. Hisszük, hogy a kevésen is sokra bízott minket az Isten. Hirdetjük, hogy lehet jól sáfárkodni azzal, ami nekünk adatott. Valóban, hányszor és hányszor éreztük már a Mindenható áldását, a legparányabb dolgokban is, amikor valami valóra vált, amikor valami elkészült, amikor valami jól sikerült. Sokat épültünk, szépültünk ez évben is. Gyülekezeti- és vendég-házunk külseje megújult. A külső szépülés mellett voltak alkalmi a lelki épülésnek. Szeretetvendégség, istentiszteleti alkalmak, úrvacsorai közösségek, templomban vagy egy-egy beteg testvérünk házában, legátusok igehirdetései, konfirmációi ünnepi pillanatok, templomi hangversenyek, hittanórák, kátéórák, családlátogatások, bizalmas beszélgetések... Keresztelő egyre kevesebb, temetés általában ugyanannyi. Az ország gondjai itt leginkább a mindennapos megélhetésért folytatott harc sokszor igen elkészerítő, erőnket, képességeinket meghaladó küzdelmeiben mutatkozik meg. Amikor úgy érezzük, hogy nem rajtunk múlik, és nem tőlünk függ az, hogy haladtunk-e, előbb jutottunk-e, hiszen mi mindent megtettünk annak érdekében. De tényleg mindent megtettünk? Valóban mindig mindent megteszünk-e azért, hogy a jó, a szép, a nemes gondolat megtestesült valósággá legyen életünkben?

Kívánok Mindnyájunknak áldott adventi készülődést és karácsonyünneplést, hiszen az isteni Ige megtestesült valósággá lett a bethlehemi jászolbölcsőben, és lehet ma is megtestesült lelkesítő valósággá mindnyájunk életében. Legyen azzá!

Radostyán, 2002. adventben

Várady Zsolt lelkipásztor

**„Mert azért jött az embernek
Fia, hogy megkeresse és megtartsa, ami elveszett”**

(Lukács szent evangéliuma

19. rész 10. vers)

Krisztus születését ünneplő kedves Testvéreim! Egy történettel kezdem. Volt egyszer egy kicsi leány, akinek volt egy igazán kedves, értelmes ábrázatú fekete-fehér tarka kutyája. Annyira értelmes és kedves volt, hogy már-már megszólalt. Szeméből ki tudta olvasni az ember, hogy milyen kedve van. Örül-e, fáj-e neki valami, mert ugye elhiszitek, hogy nem csak az ember érezhet fájdalmat..., vagy talán éhes, vagy friss vizet inna. Nos egy kedves kis állatka volt. Szívéhez tudott nőni az embernek, ennek a kis leánynak is. Annál inkább, mert náluk született, akkor még csak egy maroknyi tarka „pamacslabda” volt, a téli fogcsikorgató hidegben védeni, óvni kellett. Egy meleg nyári napon azonban, amikor senki sem gondolta, hogy baja eshet, mikor a kislány elutazott szüleivel csak egy napra, estére hazatérve sehol sem volt kedves kis kutyája. Hiába kereste másnap, harmadnap, többé nem találta. Szólltgatta, becézgette. Mind hiába. Elveszett. Talán valami baj érte. Netalán gonosz emberek agyonverték, vagy lelőtték, mint egy „rossz kutyát”. Még hetekig reménykedett a kisleány, hogy hazatér a kutyus. De nem jött többé. Többször megsiratta, ma is fájó édes emlékeiben él a fekete-fehér állatka.

Így érez az ember, ha valamit, ha valakit elveszít az életben. Fájdalom ül lelkére. Így, de ennél még ezerszer inkább fáj az Istennek az, amikor valaki elvesz, amikor valaki letér az áldások életútjáról. Ha valaki a gonoszságban leli kedvét, ha valaki a mulandóságért feláldozza örök üdvösségét. Fáj az Istennek, ha valaki nem hallja meg hívó szavát és nem enged az ő üdvösségre való örök eleve elrendelésének, mert az a valaki elvesz, elkallódik, hiába él, jó gyümölcsöket nem terem meddő élete. De hogy ez ne így legyen, Isten könyörül az emberen. Hogy értvén értsen, Isten akaratát a testet Öltöttben még inkább felfoghasssa, megérthesse, láthassa, követhesse. Fiát, mint megköötözöttségünkől, hiábavalóságainktól Szabadítót küldte, hogy ha valaki hallgat reá, ha valaki követi Őt, megnyerje a bűnhocsánatot és az örök életet. Azért jött a Fiú e világba, hogy megkeresse és megtartsa azt, ami (aki) elveszett volna nélküle. Áldott legyen a Mindenható, aki szabadító Isten. Dicsőség legyen Neki, nekünk pedig békesség töltsen be a szívünket, nem kell többé szomorkodnunk mint a történetbeli kis leánynak, aki elveszítette kutyusát, nem kell szomorkodnunk, hogy elveszítettünk valamit, vagy valakit, hiszen a legnagyobbat már megnyertük, Isten ígését, Aki azért jött Fiában, hogy bennünket is megkeressen és megtartsa az örök életre. Ámen.

Radostyáni emlék

(Mottó: Tíz nap az ember életéből... A megismeréshez túl kevés... Az idegennek maradásra túl sok...)

November közepén Radostyánban tölthettem gyülekezeti gyakorlatomat: azt a tíz napot, amely alatt élet közeli ismereteket, tapasztalatokat kell szerezniük a teológiai hallgatóknak egy-egy református gyülekezet életéről.

Kicsit félve érkeztem meg arra a helyre, amelyről eddigi életem során nem is tudtam, hogy létezik. Kellemesen csalódtam az ott töltött idő alatt...

A csendes Radostyánnak már a fekvése is elbűvölő. A ritka természeti adottságokkal megáldott hely különös nyugalmat áraszt magából. Ez a nyugalom, békés tapasztalatszerzés uralta napjaimat.

A hittan órákon különösen sokat tanultam a gyerekekkel való foglalkozásról. Az Istentiszteleteken, Biblia órákon tapasztalhattam a gyülekezet szeretetét, kedves közösségét. A legmegejtőbbnek a családlátogatások bizonyultak- ez véleményem szerint a legnehezebb lelki munkák egyike: gyakorlati tanácsot adni egy valóságos gondban, gyötrelemben lévő embernek.

A legkedvesebb számomra mégis a lelkészcsaláddal együtt töltött idő volt. Várady Zsolt nagytiszteletű úrral nagyon sok alkalmam nyílt a beszélgetésre, eszmecserére. Nagyon megkedveltem mind őt, mind egész családját.

A radostyáni emlék, az ott eltöltött idő, és ott szerzett tapasztalatok egyre távolodnak. Mindenki halad tovább élete útján, mindannyian végezzük szolgálatainkat Mindenható Istenünk dicsőségére, ki-ki adottságai és lehetőségei szerint! Az emlék mégsem vész el. Megmarad rohanások és sok-sok változás közepette is. Összekapcsol, erősít mindenkit, aki szeret és akar is emlékezni!

Thoma László
IV. évfolyamos teológiai hallgató

Várady Zsolt: A kő kiált

Láttad-e már az ódon csodát?
A falu régi templomát.
Ott örködik a hegy tetején,
Magasban, várhely szent helyén.

Zsoltáros kövek,
Imádságos szívek,
Fakult emlékek,
Régi nagy küzdelmek.
A kő megszólal.

Csak beszél, csak mesél,
Harsogón kiált,
Mit átélt, mit látott,
S hallott sok fohászt.
A kő kiált,
Ha nem teszi más.
Mondd te is, kiáltsd,
Nagy az Úristen!
Mert ha te elhallgatsz,
A kő kiált.

A karácsony

Gyermekkorom szép emlékeihez tartozik a karácsony megünneplése. Próbálok összeszedni ezeket az emlékeket és összerakni mint a mozaikot. Természetesen azok az emlékek maradtak meg bennem, amelyekhez valamilyen élmény fűződik.

Nem volt ám minden karácsonykor fenyőfa is! Az Alföldön ritka a fenyőerdő, amit a kereskedők hoztak, az meg drága volt. De az egyik alkalommal mégis megérkezett az angyal, csengőszóval, fenyőfával. Nagy fényesség költözött a szobába és a szívünkbe. De az angyalt sehol sem láttam. Meg is kérdeztem, miért nem jött be? Ekkor édesapám elmagyarázta, hogy éppen az udvaron találkozott vele, de mivel nagyon sietett, hogy más gyermekeknek is elvigye a karácsonyfát, neki adta oda. Eppen most ment el, hallhatod, hogy a kutyák is ugatnak. Azok csakugyan ugattak és én nagyon sajnáltam, hogy nem találkozhattam vele.

Édesanyám megkérdezte: Megnézted jól? Van még valami a fa alatt! Csak ekkor láttam, hogy egy mesekönyv van ott. Szép színes címlapja volt, ez volt a címe: „Embervadászat az őserdőben”. Valószínűleg apukámnak tetszett meg ez a könyv, gondolta majd maga is elolvassa. De az én boldogságom határtalan volt! Mindjárt bele is fogtam az olvasásába, de az idegen nevek olvasása gondot okozott, hiszen még első osztályos voltam, alig tudtam olvasni. Később annál nagyobb élvezettel olvastam a történetet, mert a szegény ártatlanul üldözött néger megmenekült. És hát ez a könyv a sajátom lett, amihez azután még sok más könyvet is gyűjtöttem, mert nagyon szerettem olvasni. Ma sem tudom, hogy ez az élmény alapozta-e meg az irodalom iránti vonzódásomat.

Elemi iskolás koromban volt egy tiszteletesné, Benkő Barnáné Bársony Teréz. Ő is egyik példaképem lett abban, hogyan kell szolgálni egy közösséget a hivatását szerető pedagógusnak. Ő is a kecskeméti tanítóképzőben végzett. Minden egyházi ünnepen rendezvényeket szervezett, amelyeken mi, iskolások is szerepeltünk. Én általában verseket szavaltam, karácsonykor meg angyaloknak öltöztettek bennünket. Élőképet is csináltunk, „Jákób álmát”. Fel kellett állnunk egy nagy kettes létrára, én kaptam egy nagy trombitát, azt kellett fújni, lehetőleg minél pufókabb arccal, persze hang nélkül. De a várakozás, a készülődés volt a legizgalmasabb. Segítettünk a szülőknek angyalszárnyakat csinálni. Kiszabott keménypapírra selyem papírtollakat kellett felragasztani. A papné hátternek hatalmas kék eget festett, aranycsillagokkal. A probléma csak az volt, hogy a nagyobb csillagokat felülre vagy alulra ragassza-e fel. Végül felülre ragasztotta, s olyan lett az égbolt, mintha a fejünk fölé borulna. Csak ámultunk, mi mindent tudott a mi papné, hogy örömet szerezzen a szülőknek és a gyerekeknek. Még színdarabot is írt! A színdarab színhelye a mennyország volt, ahol az angyalok csomagolták a földi gyerekeknek az ajándékokat. Volt köztük egy rakoncátlan angyal, a papné kislánya, akit a főangyal sarokba állított. De ő úgy látszik, nem vette komolyan a fenyegetést, mert hátra fordulva azt kérdezte a barát-

nőjétől: Ica, Ica, tudsz-e te ugrabugrálni? A feleletet senki sem hallotta, mert az áhítatos közönség óriási nevetésbe tört ki.

Ahogy ezekre az emlékekre visszagondolok, mintha az angyalszárnyak suhogását hallanám! Azóta a pap és papné szintén a mennyországban vannak, mert ott vannak bizonyosan, a lányuk meg, a rakoncátlan angyal főorvos lett a Szent László Kórház szemészeti osztályán. Már ő is nyugdíjban van.

Ezután két angyal behozott egy nagy ruháskosarat, amit teleraktak csomagokkal. Ezt kiosztották a gyermekeknek, s mi boldogan számoltuk, hány keksz, szaloncukor, narancs, csokoládé van benne. Szentjánoskenyér és földi mogoró is volt benne. A fát díszítő ékességeket is kiosztották. Nekem jutott egy fényes gömb, amit annyira szorítottam, hogy menten összetört. Ebből is láthattam, hogy a boldogság meg az erőszak nem férnek meg egymás mellett.

De a legboldogabb voltam polgári iskolás koromban, mikor hazavártak karácsonyra. A nagynénéméknél laktam a faluban, onnan jártam iskolába, de vakációban hazamentem az ünnepre. Édesapám bejött értem szánkóval, mert akkor nagy tél volt. Fél méteres hó borította a határt, a lovak alig tudtak átgázolni a vastag hórétegen, mert hiába járták ki az utat a szánkók, a hó állandóan esett és betakarta a nyomot. Jól felöltöztettek, a cipő fölé posztócsizmát adott rám nagynéném, bebugyoláltak a nagykendőbe, az ülésre meg subát terítettek. Édesanyám meg otthon kaláccsal meg tejeskávéval várt, a kívánságom szerint. Ez a hazafelé út nagyon bevésődött az emlékezetembe. Egyrészt felfedeztem a táj szépségét. A hóval borított táj, a fekete varjak és fekete fák olyan hangulatot sugalltak, hogy valami nagy biztonságban vagyok édesapám mellett. A táj nyugalma, tisztasága és csendje, a gondolat, hogy otthon várnak rám és szeretettel vesznek körül, igazi békességet teremtettek a szívemben. Estefelé volt és a lebukó nap bearanyozta a tájat. És ekkor felöltött bennem, hogy ugyanezt a hangulatot éreztem, amikor Petőfinék „A puszta, télen” című versét olvastam. Észrevettem, hogy a valóság és a művészet milyen közel állnak egymáshoz. Így szól a vers:

Alkonyat felé ha fáradtan elülnek,
A rónára halvány ködök települnek,
S csak félig mutatják

A betyár alakját,

Kit éji szállásra prüszögve visz a ló...

Háta mögött farkas, feje fölött holló.

Mint kiűzött király országa széléről,

Visszapillant a nap az ég pereméről,

Visszanéz még egyszer

Mérges tekintettel,

S mire elér szeme a tulsó határra,

Leesik fejről véres koronája.

Arra, hogy a karácsonyfát nem az angyal hozza, nem is a Jézuska, még kis iskolás koromban rájöttem. Újév után a karácsonyfát elszáradva, leveleit és díszeket vesztve, kidobták a tüzelni való fák tetejére. Üres szaloncukros papírok lógtak rajta. Nagy csalódás volt. Néztem, néztem és megvilágosodott előttem, hogyha ilyen véget ér a karácsonyfa, nem hozhatták égi lények. Pedig senki nem mondta el ezt a titkot, az érzelmeim súgták meg nekem. Később, mikor lélektant

tanultunk, igazolva láttam azt, hogy az ember gondolatát és cselekedeteit, tudat alatt legtöbbször az érzelmei irányítják, csak ezt nem szívesen vesszük tudomásul.

Azt mondjuk, a karácsony a szeretet ünnepe. Ezek a külsőségek azért maradtak meg emlékezetemben, nyolcvan év távlatából, mert a szülők, a környezet szeretete adott nekik tartalmat. De az ember élete folyamán elveszti szüleit, testvéreit, a pályatársakat, úgy érzi, magára maradt. Nem marad más hátra, csak az Isten szeretete. Idézhetném a Bibliából: „Mert úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki hiszen őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.” Hosszú évtizedekig elsikkadt a karácsony lényege, s tartok tőle, ma is a külsőségek jelentik sokaknak a karácsonyt. Az ajándékozás, a gazdagok részéről a fényűzés lett a lényeg. Sokan elavultnak hiszik, prédikációnak tartják a szeretet érzését. Márai Sándor írja: „Az élet végén nem számít semmit a világ. Csak az számít, ami a szívünkben marad.” Nem az erőszak, nem a háborúk, nem az anyagiak tartják meg a világot, hanem a szeretet hatalma.

Dr. Karácsonyi Jánosné nyugalmazott tanító

Füle Lajos: Futás

Fut a gyermek a labda után
leszegett fejjel, tűzpirosan,
se lát, se hall, csak egyre rohan.
Guruló labda lett a világ,
szüntelen űzi, hajtja a vágy,
száz utcán, téren, ezer veszélyen,
millió anyai kétségen át,
gyönyörűszépen s balga-bután
fut a gyermek a labda után...

Fut az ember az élet után...
Leszegett fejjel gyötri magát,
Kincseit egyszer csak hogy elérje,
kergeti álma, hajtja a vére.
Kenyér gurul a lába előtt,
vagyon gurul a lába előtt,
hírnév, dicsőség álma előtt.
Rohan utánuk éveken át,

a fogyó úton, életem át,
száz utcán, téren, ezer veszélyen,
millió isteni bánaton át,
gyönyörűszépen s balga-bután
fut az ember az élet után...

Fut az ISTEN az ember után,
mert mindent lát és szánja nagyon,
guruló szívét csak hogy elérje,
hogy fut utána, hull bele vére!
Ott fut az utcán, ott fut a téren,
egész világon, sok ezer éven,
sok mérhetetlen, megérthetetlen,
keresztre írott szenvedésen át,
hulló Igével, kiontott vérrel,
viszonzatlan, mély szerelmével
fut az ISTEN az ember után...

***URAM, KIHEZ MEHETNÉNK? ÖRÖK ÉLET-
NEK BESZÉDE VAN TENÁLAD.***

János evangéliuma 6:68

*A radostyáni Hangya Szövetkezet az 1920-as, 1930-as
években a templommal
(Fotó: Svingor Jenő lelkipásztor)*

*Temetőnk a templommal az 1930-as években, valószínűleg
kelta sírok ásatása alkalmával
(Fotó: Svingor Jenő lelkipásztor)*

Mivel jön a Mikulás?

December 6-a közeledtével felmerülhet bennünk a kérdés -- és jogosan --, hogy mivel fogja a Téalapó, vagy közismertebb nevén a Mikulás megközelíteni a kiscsizmákat. Én már november közepén elkezdtem megpucolni a szattyánbőrös, csikószőrös karimájú, sarkantyús, Tesco's csizmámat, mert olyan koszos és saras, amennyire én utálok dolgozni. Gondolom mások is megpróbálják kicsit kitakarítani a házat, hogy a Téalapó belásson az ablakon, és be tudja rakni a cuccot az ablakba azoknak is, akiknek nincs csizmája. Nem csak akkor nem kapunk ajándékot, amikor rosszak vagyunk, hanem akkor se, amikor a Téalapó nem lát be az ablakon, mert koszos, vagy nem csúsztatjuk a puttyonyába a fehér borítékot.

Visszatérve az eredeti témához, mivel jön a Mikulás, ha például nem lesz hó. Számtalan lehetőség áll fenn ebben az esetben is, mivel a Mikulás ötlettára hatalmas, ellenben a pénztárcája... A szánt, amit a rénszarvasok húznak, lecseréli szekérré, amit a rénszarvasok ugyanúgy elhúznak a sárban, mint a hóban. Ha a Mikulás sok pénzt költ ajándékokra, akkor megeshet, hogy rénszarvasok helyett lovak húzzák a szekeret. Az is megeshet, hogy kecskék, esetleg juhok, de ez utóbbi már csak a legvégsőbb esetben. Arra is van lehetőség, hogy valamilyen autóval hordja szét az ajándékokat. Erre a célra a legalkalmasabb a ponyvás Barca's, lehetőleg zöld színű, mert ha nincs hó, azzal szinte észrevétlen marad. A platóra pedig elférnek a csomagok. Az is lehetséges, hogy -- főleg, ha faluról van szó -- valamilyen mezőgazdasági gépet igénybe véve próbálja meg elvégezni a munkáját. Gondolok ezalatt a traktorra, kombájnra, házilag épített rotációs kiskapára. A gyerekeknek szánt csomagokat a gépek után köthető utánfutóra teszi fel. Ezeknek az a hátránya, hogy nehéz velük észrevétlennek maradni, előnyük azonban hatalmas teherbíró képességük. Egyetlen egy apróságról feledkeztünk meg, ami ezt a témát illeti, hogy a Mikulás csak akkor jön, amikor már alszunk. Ellenkező esetben úgy csempészi az ajándékokat a megfelelő helyre, hogy már csak azt vesszük észre, tele a csizma. Szóval bármilyen járművel is jön a Mikulás, azt mi nem fogjuk látni, úgyhogy találgatás helyett inkább bízunk a Mikulás találékonyságában, mert az biztos, hogy idén sem maradnak a gyerekek ajándékok nélkül.

Mészi Radostyánból

Fehér Karácsony?

A karácsony a szeretet ünnepe. Idén a kis Jézus születésének 2002. évfordulóját ünnepelhetjük meghitt családi körben. Egyenlőre még senki sem meri kijelenteni, hogy fehér karácsonyunk lesz, azaz végre leesik egy olyan mértékű hóréteg, ami jó pár napig meg is marad. Az áhítattal várt hó egyfajta tisztaságot is jelképez, amely egyszerre tisztítja meg az egész falut, sőt a szomszéd falvakat is. Karácsony tiszteletére a legtöbb háztartásban egy nagytakarítást is beiktatnak, tiszteletüket leróva ezzel eme nemes ünnepnek. Nem arról van szó, hogy évente egyszer takarítanak, de a nagyon nagy takarítások egyikét biztosan karácsony előttre ütemezik be. Tételezzük fel, hogy karácsonyra leesik egy kisebb mennyi-

ségű hó, és talán meg is marad, de ebben csak addig tudunk gyönyörködni, amíg el nem kezdődnek a már mindenki számára jól ismert munkálatok. Ennek köszönhetően kicsiny falunk, bár csak ideiglenesen, de felvett egy nem túl vonzó külsőt, ami majdnem olyan, mint ha egy kisebb árvíz vonult volna le utcáinkon. Sokakban felmerül a kérdés: vége lesz ennek valaha? Ha ezeket a tényeket figyelembe véve újra átgondoljuk a havazás lehetőségét, már nem is olyan vonzó a fehér karácsony. Mivel havazás esetén a sár és a mancs még nagyobb mértékeket öltene, és ebből már most is bőven elég. Belegondolva, hogy egy most fiatal gyermek majdan hogyan emlékszik vissza az idej karácsonyra, elég illúzióromboló képet kapunk. Ahogy arról mesél milyen szép kamionok hordták a sarat az úton, amikor karácsonyfa öltöztetés közben kipillantott az ablakon. A karácsony mit sem veszít hangulatából, csupán egy apró szálka ez az ember szemében. A megoldás sem volna túl bonyolult, ha nem arra várna mindenki, hogy a másik lépjen. Bár amíg a munkálatok folynak, semmit nem lehet tenni, bízunk benne, hogy a jövő karácsony már igazi "fehér karácsony" lesz, és eltűnik a szálka az ember szeméből.

Mészi Radostyánból

KONFIRMÁLTAK 2002-BEN

(Fotó: Várady)

A képen balról jobbra: Koós Balázs, Ruszó József, Szikszai László, Mácsi Zoltán, Várady Zsolt lelkipásztor, Simon Zsuzsanna, Csipkés Éva, Kovács Ágnes, Kacsúr Julianna

TANULMÁNY

Egy különös egyházlátogatás a Borsodi Traktus több ekklesiájában (így Radostyánban is) az 1769. esztendőben

Két évszázaddal azután, hogy a Reformáció elterjedt a borsodi tájakon¹, 203 évvel azután, hogy a Reformáció eszméinek minden bizonnyal szabad áramlása nyílhatott a Diósgyőri Koronauradalom több helységében, így Radostyánban is², magasrangú és különös egyházlátogatóság érkezett egyenesen Egerből³, a Borsodi Traktus⁴ evangéliumilag reformált egyházközségei közül számosba, ezen egyházközségek valamikori egyházmegyéjének püspöki székvárosából, maga gróf Eszterházy Károly⁵ püspök ő excellenciájának személyes vezetésével. Így nemcsak Radostyánt érte e megtisztelő látogatás, s nem kivételes esetként készülhetett és örvendhetett ez eseménynek. Jó két évszázaddal tehát az egyházközségek Egertől független útra lépése után, a Reformáció meghatározó eseménye után, az ez alkalomból felvett jegyzőkönyvek tanuskodnak arról, hogy az ellenreformáció szelét kifogva, konkrét módon próbálta kiterjeszteni jurisdictio-ját a Római Egyház, benne az egri egyházmegye a két évszázada külön utakon járó, valamikori plébániáira.

A Reformáció a borsodi területeken olyan tért nyert, amit azóta sem tudott kiheverni a középkori Egyház magát kizárólagos jogutódjának tartó Római Anyaszentegyház. 1332/37. évek körül Borsod vármegyében 119 plébánia volt, 1699-ben csak 7⁶. A többi, ami a török világ⁷ után megmaradt, reformált módon, azaz nem az Egri Egyházmegye keretei között, saját testületei és törvényei által irányítva új földrajzi beosztásban és eltérő dogmatikai rendszerével, a Szentírást egyedüli zsinórmértékévé téve, a

¹ Az 1595. évi templomösszeírás szerint a vármegye területén a középkori templomok szinte mindenütt a reformátusok használatában vannak

² Tudniillik Diósgyőr zálogbirtokosának, néhai Balassa Zsigmond borsodi főispán özvegyének, a Reformáció eszméivel nem rokonszenvező pápás vallású Fánchy Borbála úrasszonyának 1563. február 3-i halála után. Balassa Zsigmond és neje Fánchy Borbála 20.000 forint fejében 1540-től Diósgyőrnek és a hozzá tartozó részeknek zálogbirtokosa, 1559. Balassa Zsigmond borsodi főispán halála, panaszok tétettek ellene a tapolcai és az egri püspökség jövedelmeinek elfoglalása miatt 1542-1559-ig. Fánchy Borbála halála előtt megcseseti Páhi Török Bálintot és Vas Istvánt, várnagyokat, hogy Diósgyőrt a királynak adják mindenestől; Lorántffy Kristóf, Szerafin Kristóf; Fánchy B. az egész uradalomban nagy gonddal tartotta fenn a római vallást (Zay Ferenc kérése 1563-ban) Takács Sándor: Régi magyar nagyszonyok, 139.P

³ Eger, az egri püspökség központja. A korai időszakban területe Borsod, (Aba)Újvár, Zemplén, Ung, Szabolcs, Zaránd, Szolnok. (Heves)Újvár megyéket foglalta magába. Kiválasztása nem véletlenszerűen történt, mint a többi püspöki székhelyé sem, egyértelműen bizonyítható a püspökség alapítását megelőző szakrális építkezés. (Kovács Béla: Az Egri Egyházmegye története 1596-ig)

⁴ Tractus Borsodiensis. A helvét confessiót követő egyházak közössége Borsod vármegye területén, borsodi senioratus

⁵ Esterházy Károly gróf, Pozsony, 1725. május 4.-1799. március 15. Apja Ferenc, későbbi tárnokmester, anyja gróf Pálffy Szidónia. Tanulmányai: Pozsony, 1741. nagyszombati jezsuita szeminárium, 1745. Collegium Germanico-Hungaricum Rómában, ott teológiai doktor. Hazatérte után esztergomi kanonok, pozsonyi prépost, 1759-től váci püspök, 1762-től haláláig egri püspök és Heves vármegye főispánja (ez utóbbi 5 évi kényszerzsinettel). Az 1790-91. évi diétán a katolikus párt vezetője. Tevékenységével előkészítette az Egri Egyházmegye érseki rangra emelését. 1774. Liceum létrehozása bölcséleti, jogi és teológiai intézettel.

⁶ Soós Imre: Az egri egyházmegyei plébániák történetének áttekintése. p. 37.

⁷ A török dúlások következményeként számos település véglegesen elpusztult. A Pitypalatty-völgyben példának okáért Ludna nevű község jutott erre a sorsra. Sajószentpéter határában, de a többiek közül is pusztává lett egynéhány rövidebb időre.

szentek és hagyományok tiszteletétől olykor túlzott mértékben is megszabadulva, puritán egyszerűségben és régi egyházmegyéjétől függetlenül élte életét. Nos, ebbe a két évszázados Egertől független életet élő egyházi szervezetbe érkezett a püspök látogatása. A látogatókat, akik hintón érkeztek, rendszerint szívélyesen és olykor szinte ünneppélyességgel fogadták prédikátor eleink.

A Pitypalatty-völgyi⁸ látogatási jegyzőkönyvek, melyek református részről véettek fel Parasznyán, Radostyánban illetve Sajókápolnán, a következőképpen írtak meg:

PARASZNYÁN⁹

A méltóságos egri püspök őexcellenciája Parasznyán való vizitációja ily renddel folyt: Midőn én egynehány hallgatóimmal a határszélre kimenvén deákul köszöntöttem volna őexcellenciáját, így reponált: kedvesebben vettem volna, ha magyarul mondotta volna kend, mindazáltal minthogy tudom, hogy magyar szívvel kívánja kend, én is magyar szívvel megköszönöm. Majd a templomot megjárván, a parókiára béjött, és itt engem hosszasan, de nyájasan censeált elsöbben a keresztségről, majd az Úr vacsorájáról, majd a penitenciáról, és ezeket minden megindulás nélkül elvégezvén, Isten megáldja mondással felült a hintóba és elment semmi ekklezsiai állapotról senkivel még csak egy szót sem szólván. Signat. Parasznya ao 1769. die 22 Xbris per Steph. Szilágyi mp.

RADOSTYÁN¹⁰

Méltóságos gróf egri püspök őexcellenciája a radostyáni parókián a vizitációt e következő kérdések szerint vitte véghez.

1. kérdés: Mi módon kereszteltek? Erre feleltem: Atyának, Fiúnak és Szentléleknek nevében.

2. k.: Utóbb töltöm-e vagy előbb a megkeresztelendőre a vizet? F.: Sub recitatione Horum(?) verborum: Én keresztellek tégedet N. N. Atyának, Fiúnak és Szentléleknek nevében.

3. k.: Csehvicével megkeresztelném-e? Erre így feleltem: Mivelhogy ebben essentialia aquae megvagyának, in i.o(?) casu, ha más rendszerint való víz nem volna; hanem ezzel kell rend szerint való víz helyett élni, meg lehetne, egyébaránt itt tiszta víz kell.

4. Hát ha más mondaná: Én keresztellek tégedet N. N. Atyának, Fiúnak és Szentléleknek nevében, reá tölteném-e a vizet? Erre feleltem, hogy az casus superabundans. De hogy őexcellenciája vitatta, hogy casus semper supponendus, csak már mondtam, hogy meglehetne, ha hibáltam is.

A Jehova nevében megkeresztelném-e? Erre azt mondtam: A Jehovai név az Istennek szövetséges neve, ígérítit szövetségesen betöltő Istent tészén. És így az Atyát, Fiút és Szentlelket. Ha már ez alatt érteném a teljes Szentháromságot, miért nem? Mindazáltal a Krisztustól parancsoltatott formalitástól nem kell eltávoznunk, én másképpen nem is keresztellek.

6. k.: Hát a Krisztus nevében megkeresztelném-e? F.: Nem.

⁸ Pitypalatt-völgy: ma hat községet foglal magába, úgymint Sajókápolnát, Sajólászlófalvát, Radostyánt, Kondót, Parasznyát és Varbót. Ludna a török világban elpusztult.

⁹ A Sárospataki Ref. Kollégium Levéltárában, jelzete: A./XIII./4319./202

¹⁰ A Sárospataki Ref. Kollégium Levéltárában, jelzete: A./XIII./4343./226.

7. k.: Hát ha pogány gyermeket találnék, megkeresztelném-e? Erre feleltem: Ha azt valami keresztyén felfogná, annak a keresztyén vallásban való felnevelését magára vállalná, igen is.

8. k.: Hát szükséges e a susceptor? Ehhez igen is szükséges volna; de már ma én ugyan, propter ab usum a sok komákat szükségteleneknek tartom.

9. k.: Hát hány komákat kívánnék én tenni? F.: Én ugyan meg nem tilthatom, ha valaki 40(-et) hív is; akarnám mindazáltal, hogy e ne volna, kettővel megelégszem.

Itt a beszéd közt bájott az is: Megkeresztelném-e a magam gyermekét? Erre mondtam, miért nem? Kereszteltem is. Nincs ahhoz senkinek nagyobb kötelessége, mint nekem; és ha itt az intenciónak helye van, még jobban esik.

Erre Bottyán gróf mondtam, hogy nem lehet, emlegetvén a spirituális cognotio-t. Erre csak azt mondtam: Mi azt nem tartjuk; ha nem más valamit; de amelyet ma a komák véghez nem visznek. Azért előttem a komaság haszontalanság.

Kajári István radistyáni pred.

SAJÓLÁSZLÓFALVA ÉS SAJÓKÁPOLNA¹¹

Méltóságos gróf Eszterházy Károly ő excellenciája Radostyánból igyekezvén Lászlóra, a határban látván embereinket, megállott, ott köszöntöttük, fogadta, onnat Lászlóra indulván és a faluba beérvén, szállott hintájából, bément a templomba, azt egy kevéssé körül szemlélte, s kérte: Ki bírja ezt a helységet? F.: Fáy Imre uram! S hát hol van most őkegyelme? F.: Nem tudjuk. Egy kevéssé körülnézett, egy oszlopon egy fogót látott, kérte: S hát e mire való? F.: Az haranghoz való. Azután a vele levő diósgyőri plebánus mondtam: E csak olyan út (?)ban lévő templom, csak el kellene venni. De reá semmit nem felelvén, kijött a templomból, a kerítést, tornyot vagy inkább haranglábat körülnézte, onnat sietett a hintójához, ott megállapodott, és a predikátortól kérte: Honnan jött ked ide? F.: Aranyosról. S hát hiszen jobb volt volna kednek ott? F.: A jezsuitákat(?) nem vehettem semmire, hogy fizettek volna. Erre mondtam: Átkozott emberek voltak hát azok a jezsuiták(?). F.: Én nem mondom, engem érdemem felett megbecsültek, csak hogy semmi fizetésre nem vehetem. Ezzel felült hintájába, s a predikátor kérte: Parancsolja-e excellenciád, hogy a kápolnai hátrába is köszöntéssel udvarolják. Nem, hanem csak gyerünk Kápolnára.

Kápolnára érkező megállott a templom előtt, szállván hintájából egyenesen a templomba ment, ott semmit sem szólott, hanem a vele levő plebánosok mondták: Ezt a helységet valaha kápolnárik(?) ..zték, pápista hely volt, a templom is hát. Onnat kijövé a parókiára ment, leült. Azonban pedig gróf Bottyán a múzeumba ment, és az egész vizitáció alatt többnyire a könyveket hányta vetette, a könyvekre vigyázó predikátornak így szólott: Talán félti kend, hogy ellopom az ura könyvét, ha valamelyiket megszerelném, talán van annyi pénzem, elkérném predikátor úrtól, s megadnám az árát.

Leülvén a parókiában ő excellenciája parancsolta a szentpéteri plebánosnak, hogy cenzurázza a predikátort. Az ily kérdést tett: Miről neveztetik a keresztség? A keresztről e? f.: Nem, hanem a Krisztusról. Ismét kérte: Miért van ken(d)teknél annyi koma? F.: Az használ a predikátornak, mert ahol jó rend van, megadja a koma az egy polt(u)rát. Ismét ezt kérte: Hát hiszen ken(d)teknél a bába is tartja a keresztvizen a gyermeket. F.: Sohase, ha csak egyebet lehet találni.

¹¹ A Sárospataki Ref. Kollégium Levéltárában, jelzete: (A./XIII./4342./225.)

Látván őexcellenciája, hogy az említett plebanos csekély kérdésekkel tölti az időt, maga kezdette cenzurázni a predikátort, s kérte: Használ-e a keresztség mindennek, aki megkereszteltetik? F.: Igenis. Mit használ az hitetlennek? F.: Legalább beírják az ekklézsia könyvébe. Hát az hívőnek mit használ? F.: Megerősíti az Úr ígéreteit. Úgy, de az erős hitűnek arra szüksége nincsen? F.: Nem mindennek van erős hite. Ezzel felkelt az asztal mellől, azhol ült. De ismét leülvén tilalmazta a predikátort a filiába való járástól, így szólván: Javaslom kegyelmednek, predikátor úr, hogy a filiába ne járjon ked. F.: Érttem, kegyelmes uram. Ismét mondotta: A filiába ne fássza ked magát többé. F.: Én sokszor beteges ember vagyok, sétálnom szükség. Erre így szólt: Szentpéter felé sétáljon kegyelmed. F.: Arra nagy sár szokott lenni, kegyelmes uram. Ezzel felkelt, elbúcsúzott, s elment Sajószentpéterre, a stációjára.

A sok érdekes kortörténeti adalékul is szolgáló adat közül a teljesség igénye nélkül kiemelek egyet-kettőt. Az említett négy ekkléziában szolgáló mindhárom lelkipásztortól leginkább és legalaposabban a keresztségre vonatkozó tanításról és felfogásukról tudakozódnak az egyházlátogatók. A keresztelés módja, kinek a nevében, materiája, mivel, haszna..., bábakeresztségről is szó esik. Haszna hitetlennek, hívőnek. A keresztség teológiája is érintve van a XVIII. századi falusi lelkipásztor teológiai ismereteinek a szintjén. Ami, megjegyzem, igen sokszor rendkívüli tudás volt rendkívüli tanulmányokkal, esetleg még nyugat-európai egyetemi éveket is maguk mögött tudva. A lelkipásztorok könyvtára is görcső alá esik olykor-olykor, erre példa a Sajókápolnán megtörtént eset.

Eszterházy püspök a felvett jegyzőkönyvekből kitünve nagy tudású, felette áll a direkt módon való vagy erőszakos polemizálásnak, amit kísérőiről nem minden esetben mondhatunk el. Ezt a templomot is csak el kellene venni (a kálvinistáktól). Azonban a filiába való járástól tiltja a prédikátorokat, a három bemutatott jegyzőkönyvben a kápolnait a Sajólászlófalvára való járástól. A prédikátor furfangos válasza az idős prédikátor leleményességét mutatja, akinek szükséges egészségügyi okból sétálnia és a nagy sár miatt csak a filia irányába teheti meg ezt.¹²

A római katolikus egyház a Pitypalatty völgyben nem tudott egyházközségi szervezetet kiépíteni. Római katolikus beosztás szerint a sajószentpéteri plébánia megalkotása után, mint római katolikus filiákat oda osztották be.¹³

A református részről felvett jegyzőkönyvek mellett római katolikus részről is készítették jegyzőkönyvet latin nyelven, melyben szerepel a lelkészeknek, tanítóknak a neve, lelkészi javadalom, úrvacsorázók száma¹⁴, római katolikusok száma, harangok leírása, az ottélő lakosság anyanyelve...

Érdemes lehet a nyelvezetét is vizsgálni egy 233 éve élt prédikátor nemzedéknek a szóban forgó jegyzőkönyvek alapján.

Várady Zsolt, Radostyán

¹² Sajólászlófalva volt filia gyakorlatilag a mai napig református község, ellentétben például Sajóalgóccal, ami ekkor még szintén református vallásúak által lakott község volt, mint Sajókaza filiája, mára teljesen római katolikus.

¹³ Addig a római beosztás szerint filiaként Diósgyórhöz tartoztak a völgy községei.

¹⁴ Akik az egyházi törvény szerint részt vehetnek az úrvacsorai közösségben

HÍREK, HIRDETÉSEK

Novemberben 10 napra gyülekezeti gyakornokot fogadtunk Sárospatakról, Thoma László IV. éves theológust. Élményeiről külön cikkben ír ez újságban.

December 13-án, pénteken este 5 órakor adventi hangversenyt adott a templomunkban a kazincbarcikai gimnázium Bach Kamarakórusa, a hangverseny templomi bevétele 15.550 forint volt, amihez a község még 8.000 forintot adott, így nyári üdülésükre összesen 24.000 forintot kaptak Radostyánból.

Dec. 23-án bűnbánati istentiszteletet tartunk 5 órakor a gyülekezeti teremben.

Karácsony szentestjén 4 órakor kezdődik az istentisztelet a templomban a hittanos gyermekek ünnepi műsorával. Ezt követően a hívek karácsonyi kántálással köszöntik községünk lakóit, adományokat az egyházközség céljaira gyűjtenek.

Karácsony első napján délelőtt az Úr szent asztalát megterítjük a templomban, és az úri szent vacsorával élhetünk. Az ünnep többi istentisztelete a gyülekezeti teremben lesz.

A diák Csordás Dóra VI. éves debreceni theológa lesz, akinek konfirmandusunk gyűjti az adományokat a község házáinál.

Szomorú szívvel, de Isten akaratában megnyugodva tudatjuk, hogy nagytiszteletű Filep Zoltán nyugalmazott radostyáni lelkipásztor december 14-én, 69 éves korában elhunyt. Temetésének időpontjáról, mely Mezőkeresztesen lesz, a gyászoló család értesít bennünket, hirdetni fogjuk. A karácsonyi ajándékára gyűjtött adományt koszorúra fordítjuk.

Mindenkinek köszönjük anyagi támogatását, mellyel az egyház munkáját segítette. Kérjük a jövőben is a jó szívből jövő adományokat.

Forintunk ez évben is értéktelenedett, a parókia és a többi ingatlanunk közüzemi költségei nőttek, a lelkész fizetése nem emelkedett, ezért 2003. január elsejétől 2.800 forint lesz egy évre az egyházfenntartói járulék összege.

Egyházmegyénkben, egyházkerületünkben lezajlottak a tisztújító választások. Ezek eredményeként az egyházmegye új esperese: Gazda István mezőcsáti lelkipásztor, az egyházmegye gondnoka: dr. Molnár Pál lett. Munkájukhoz kívánunk erőt, áldást és kegyelmet Istentől.

RADOSTYÁNI SION

A Radostyáni Református

Egyház Lapja

Szerkesztő és Kiadó:

Várady Zsolt József

lelkipásztor

3776 RADOSTYÁN

Kossuth L. utca 2-4. szám

Telefon: 48/424-570

Megjelenik: Igény szerint,

évente legalább egyszer

Ára: 50 Forint

Lapunknak szánt írásait,
észrevételeiket a fenti címre
kérjük.

X. évfolyam 2. szám

(23. szám)

2002. karácsony hava

Legfontosabb

híreinket olvashatják a

www.parokia.net

honlapon.

**„MERT ÚGY SZERETTE ISTEN A VILÁGOT, HOGY
EGYSZÜLÖTT FIÁT ADTA, HOGY AKI HISZ ŐBENNE,
EL NE VESSZEN, HANEM ÖRÖK ÉLETE LEGYEN.”**

János 3:16.